

DERS DENETİMİNDEKİ UYGULAMA FARKLILIKLARINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

TEACHERS' OPINIONS ABOUT THE VARIANCE OF COURSE SUPERVISION PRACTICE

Ender KAZAK*

ÖZ: Bu araştırmanın amacı, denetmenlerin, ders denetimindeki uygulama farklılıklarına ilişkin öğretmen görüşlerini tespit etmektir. Araştırma, 2013–2014 eğitim öğretim yılında, Düzce il merkezinde bulunan altı ilkokulda ve bu okullarda çalışan on iki öğretmenle yüz yüze görüşme yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından hazırlanan “standartlaştırılmış açık uçlu görüşme” soruları aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmada, nitel araştırma desenlerinden bütüncül tek durum deseni kullanılmıştır. Veriler betimsel yöntemle analiz edilmiştir. Araştırma sonunda, uygulama farklılıklarının öğretmenin monotonlaşmasını önlediği, öğretmenin her yönüyle donanımlı olmasını sağladığı, mesleki gelişimi sağladığı yönünde olumlu görüşler tespit edilmiştir. Bunun yanında, kişiye özel davranış geliştirme ve öncelikleri belirlemede sıkıntı yaşama; değerlendirme kriterlerinin tutarsızlığından kaynaklanan tereddüt sonucu kendi bildiği doğruları uygulama; izlenen eğitim politikalarındaki istikrarsızlığın ve sisteme oturtulmadan yapılan değişikliklerin denetime olan inancı sarsması; kaygı, kafa karışıklığı, özgüvenin ve motivasyonun sarsılması, kararsızlık, tedirginlik, öğretmenin kendisine olan saygısının azalması, denetmene olan güven ve saygının yitirilmesi yönünde olumsuz görüşler tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ders denetimi, denetmen, denetmen uygulama farklılıkları

Abstract: The purpose of this research is for supervisors to detect the opinions of teachers about application differences. Research was done on six primary schools in Düzce and with twelve teachers working for these schools by means of interviews in person in 2013- 2014 school year. Data of the research was collected by means of questions of “standardized open-ended interview”, prepared by the researcher. In the research it was used integrated single cased research design among qualitative research designs. Data was analyzed by means of descriptive method. At the end of the research such positive opinions that application differences prevented teachers from getting monotonous, enabled teachers to be equipped at all points, promoted professional progress, was detected. Besides, such negative opinions as having difficulty in determining priorities and developing behavior in person; implementing personal truths as a result of hesitation resulted in inconsistency of research criteria; that instability of current policy and changes made without functioning casted doubt on supervising; concern, confusion, abusing self-confidence and motivation, indecision, anxiety, decrease in self respect of teachers, and losing confidence and respect toward supervisor, was detected.

Key Words: Course supervision, supervisor, supervisor application differences

GİRİŞ

Eğitim kurumu, bir ülkede sosyal, kültürel, siyasal ve ekonomik gelişimin temelini oluşturan temel kurumlardan biridir. Ayrıca nitelikli insan gücü ile topyekûn kalkınmayı sağlayan önemli bir araçtır. Bu fonksiyonlarını yerine getirirken kullandığı temel araçlardan en önemlisi okuldur. Okul bileşenlerinin, belirlenmiş amaçlar etrafında bir araya getirilmesi, etkili bir şekilde yönetilmesi, görev ve sorumluluklarını yerine getirmesi sağlanmalıdır. Aksi halde, eğitim örgütlerinde amaçlardan uzaklaşılacak, verimlilik azalacak ve örgüt hantallaşacaktır. Tüm bu olumsuz etkilerden kurtulmak, görev ve sorumlulukların yerine getirilip getirilmediğini tespit etmek amacıyla, Türk Milli Eğitim Sisteminde denetim alt sistemi bulunmaktadır (Gökalp, 2010). Sistem yaklaşımı açısından bakıldığında, alt sistemlerin üst sistemlerle amaçlar doğrultusunda bir bütünlük sağlayabilmesi gerekir. Bunu sağlayabilmek için rehberlik ve denetim faaliyetlerinin gerekliliği ve önemi ortaya çıkmaktadır (Taymaz, 1997).

Denetimin Amacı, İşlevi

Denetim, örgütün belirlediği amaçlar, ilkeler ve kurallar doğrultusunda, örgütsel eylemleri düzenleme ve kontrol etme süreci olarak tanımlanabilir. Denetimin temel amacı, amaçların gerçekleştirilme düzeyini tespit etmek, bu tespitler ışığında gerekli önlemleri almak ve süreci geliştirmektir. Bu amaçla, örgütsel işleyiş planlı ve programlı bir biçimde izlenir, eksik yönler saptanır, düzeltilir, hataların tekrarlanması engellenmeye çalışılır. İşlevsel bir yapıya ve sağlıklı bir işleyişe sahip bir denetim sistemi, örgütsel amaç, ilke ve kurallardan sapmalar meydana gelmeden ve örgütsel kayıplar oluşmadan bu sapmaları saptaması ve düzeltmeler vermesi gerekir (Aydın, 2000). Denetim, yönlendirme, danışmanlık, profesyonel gelişimin sağlanmasına rehberlik, öğrenmeyi teşvik, hedeflere ulaşmada sistematik yardım, asllara destek hizmetleri, izleme gibi belirgin sorunlar üzerine odaklanmıştır. Aslında, denetimin etkililiği bu konuların gerçekleştirilme düzeyi ile yakından ilişkilidir (Munemo ve Tom, 2013). Tüm tanımlara ek olarak denetim, eğitim standartlarının koruyucusu olarak kontrol, koordinasyon ve iletişim rolünü yerine getiren bir araç olarak görülmelidir (Obiweluzors, Momoh ve Ogbonnaya, 2013). Ders denetimi ise, öğretmenlerin alandaki yetişkinliğini, çalışmasını, uyguladığı yöntemleri, bunları uygulamadaki yeterliliğini, öğrencilerin yetişme düzeylerini değerlendirmeye yönelik bir denetimdir (Taymaz, 1997).

Denetimin temel işlevi, eğitim öğretim süreçlerini ve okul yönetiminin değerlendirme (not verme anlamında değerlendirme) faaliyetlerini incelemek ve değerlendirmektir. Bu, genellikle okulları ziyaret etmeyi, öğretimi destekleyen değerlendirme süreçleri gibi çeşitli süreçleri incelemeyi ve her şeyden önce öğretmenlerin öğretimini gözlemlemeyi içerir (Winch, 2001). Okullardaki etkili denetimin önündeki engelleri, denetimin deneyim eksikliği, adam kayırma, kişisel eksiklik, liderlik eksikliği, profesyonel niteliklerin eksikliği, devletin teşvik eksikliği ve motivasyon eksikliği olarak saymak mümkündür. Öğretim denetiminin etkililiğinden ancak kaliteli eğitim vermenin belirli hedeflerine ulaşılması durumunda söz edilebilir. Bunun aksi bir sonuç, denetim programının başarısız olduğu anlamına gelir (Eya ve Chukwu, 2012). Bunun yanında, denetimin düzgünce gerçekleştirilebilmesi için uyulması gereken belli kurallar vardır. Bununla ilgili olarak denetmen (Obiweluzors, 2013):

1. Öğretmenlere akademik rehberlik sağlamayı amaçlamalı ve eğitimin daha yüksek bir standarda çıkarılması konusunda yardımcı olmalıdır.
2. Öğretmenin gelişimini sağlamalı, sınıftaki ders, ev ödevi ve bunların daha da iyileştirilmesi için somut öneriler sağlamalı fakat öğretmenlerin ve yaptıkları işin hatalarını bulmayı amaçlamamalıdır.
3. Kuruma, müfredat programlarının düzenlenmesine, öğrencilerin gelişmesine elverişli bir şekilde yardımcı olmalıdır ve okulun ortak müfredatının gelişmesine yardım etmelidir.
4. Geniş katılım, dakiklik, disiplin, genel davranış ve performans ile ilgili olarak, personel arasında denetleme yapmayı amaçlamalıdır.

Denetime İlişkin Uygulamalar

Tüm dünyada, okullar denetlenmektedir ve denetimin okulların kalitesine ve eğitim sistemlerine olumlu katkıda bulunduğu varsayılmaktadır (Ehren ve Visscher, 2006). Bununla birlikte, eğitim denetçilerinin rol ve yeterlikleri ülkelere göre farklılıklar göstermektedir. Örneğin, ABD eğitim

sisteminde öğretmen değerlendirilmesinde süreç ve sonuç birlikte değerlendirilirken, Türk eğitim sisteminde öğretmen değerlendirmesinde ağırlıklı olarak sonuç değerlendirilmesi yapılmaktadır (Telci, 2011). Batı ülkelerinde, özellikle ABD’ de eğitim denetçilerinin en önemli rollerinden biri program geliştirmek iken, Türkiye’ deki denetmenlerin bu alandaki rollerinden söz edebilmek güçtür (Başar, 2000). Yeterlik, denetmenlerin görevleriyle ilgili rollerini amaçlarına uygun olarak yerine getirebilmesi için sahip olması gereken bilgi, beceri ve tutumlardır (Taymaz, 1997). Denetmen rolleri, ülkelere göre farklılık göstermekle birlikte, denetmen yeterlikleri bilgi, beceri ve tutumların gerekliliği açısından ortak özelliklere sahiptir.

Ojelabi’ye göre etkin bir denetimin temel ilkelerini şu şekilde ortaya koymak mümkündür (Obiweluozors vd., 2013):

- Baskı ve strese arınmış sağlıklı bir ortam olmalıdır.
- Personele kendilerinden beklenen çalışma kalitesiyle ilgili oryantasyon eğitimi verilmelidir.
- Yapıcı eleştiriler yapılmalıdır, yani kötü iş eleştirilmeli fakat etkilenen tarafa öğüt verilmelidir.
- Personele, önemli alanlarda karar verirken veya belli bir görevi yerine getirirken, yeteneklerini kanıtlamak için fırsat verilmeli, insiyatif kullanma hakkı tanınmalıdır.
- Personel, örgütsel amaçlara ulaştıracak üretkenliklerini artırmak ve çalışmak için teşvik edilmelidir.

Yukarıda verilen etkili denetimin özelliklerine ilişkin tanımlamaların aksine, Türkiye’deki denetim anlayışı klasik denetimin izlerini yansıtmaktadır. Öğretmen denetiminde durum saptaması ve değerlendirmesiyle yetinilmekte, iyileştirici ve geliştirici etkinliklere yeterince yer verilmemektedir. Daha çok kontrol ve raporlama temel alınmakta, öğretmen gelişimi üzerinde yeterince durulmamaktadır. Böyle bir denetim sisteminden öğretmenlerin hoşnut olmadığı araştırmalarla ortaya konmuştur. Bu yüzden etkili bir öğretmen denetimi için Türkiye’deki eğitim sisteminde hâkim olan denetim anlayışının değişmesi gerekmektedir (Gökalp, 2010). Modern denetim ya da demokratik denetim türünde, insan ilişkileri ön plandadır. Modern denetim anlayışını klasik denetim anlayışından ayıran en önemli özellik, tanılama, değerlendirme, düzeltme ve geliştirmeyi ön plana alması, grup çalışmasına, mesleki yardıma ve olumlu insan ilişkilerine yer vermesidir (Başar, 2000). Türkiye’de yapılan son düzenlemelerle “teftiş” kavramı yerine “denetim” kavramı kullanılmaya başlanmıştır. Bir kavram olarak teftiş daha eskidir. Öğretmenin işini değerlendirmeyi amaçlar. Daha çok hata bulma eğilimindedir. Öte yandan, daha modern bir kavram olan denetim, öğretmenin işinde gelişmesine yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Denetim, öğretmenin, özellikle öğrencilerine kaliteli eğitim sunma kapasitesi açısından, daha iyi bir öğretmen olmasına yardımcı olmayı amaçlamaktadır (Eya ve Chukwu, 2012).

1970’li yıllardan itibaren ilköğretim denetçileri ile ilgili yapılan araştırmalarda, denetim sistemine ve denetmen uygulamalarına ilişkin olumsuz verilere rağmen, Milli Eğitim Bakanlığının bu sonuçlardan yararlanamaması ve sorunların devam ediyor olması, kurumun açık sistem özelliği göstermediğinin önemli kanıtlarındandır. Bu nedenle, Milli Eğitim Bakanlığının yapılan araştırmalardan yararlanarak, denetim sisteminin yapı ve işleyişine ilişkin yeniden yapılanması gerektiği söylenebilir (Gürsel ve Ünal, 2006). Aksi halde, bilimsel araştırma yapmanın bir anlamı ve önemi olmayacaktır. Bu alanda yapılan fiziki, fikri ve parasal kayıpların ise yerinin doldurulması mümkün değildir.

Problem Durumu

Bu araştırmanın amacı, denetmenlerin, ders denetimindeki uygulama farklılıklarına ilişkin öğretmen görüşlerini tespit etmektir. Uygulama farklılığı, ders denetiminin denetmenden denetmene farklılık göstermesi, belli alanların değerlendirilip belli alanların değerlendirilmemesi ve bunu öğretmenin bilememesi durumudur. Bir başka noktadan bakıldığında, aynı alana ilişkin yapılan denetimlerde dahi belli standartların olmayışı ve her denetmenin farklı uygulamaları talep etmesi durumudur. Örneğin, günlük planların denetlenmesinde bir standardın olmaması ve her müfettişin kendine göre bir günlük plan istemesi buna örnektir (Şahin, 2005). Uygulama birliği ise ders denetimi uygulamalarının denetmenden denetmene değişmemesi ve her öğretmenin hangi alanların ölçüleceğinden haberdar olup hazır olması durumudur. MEB denetim rehberinde (2011) konuya ilişkin, denetim hizmetlerinin daha etkin ve verimli olması için denetçinin, öğretmen denetimini belli bir disiplin altında gerçekleştirilmesi için ortak anlayış, tutum ve davranışlar geliştirmesinin, denetim yöntem ve şekilleri ile raporlama iş ve işlemlerini belli bir düzene koymasının önemi ve gereği vurgulanmaktadır.

Belirlenmiş amaçlara ulaşmak için standartlara bağlı kalmak ve uygulama farklılıklarını ortadan kaldırmayı hedeflemek, çağdaş, demokratik ya da insan ilişkilerine dayalı denetim anlayışından uzaklaşmak anlamına gelmemektedir. Çağdaş, demokratik ya da insan ilişkilerine bağlı kalarak da denetimde uygulama birliği sağlanabilir. Böylece denetim alanlarındaki boşluklar ve yanlışlıklar düzeltilip, amaçlara ulaşma yolunda daha etkili olunabilir. “Standartlara bağlı olmak klasik denetim anlayışını akla getiriyor” şeklindeki bir algıya karşılık, “amaçlar belirlemek de belli standartlara bağlı kalmaktır, öyleyse belirlenmiş amaçlar da olmamalıdır” şeklinde bir düşünceyi doğurabilir. Bu ise örgütlerin, diğer bir deyişle okulların varoluşlarını tehlikeye sokacak bir uygulama anlamına gelebilir.

Denetimlerdeki uygulama farklılığını, ders denetimi açısından ele aldığımızda, süreç ve sonucu değerlendirebilme etkililiği karşımıza çıkmaktadır. Denetimlerdeki uygulama farklılığı, denetim alanlarının bir kısmının eksik bırakılması, denetlenmemesidir. Dolayısıyla durumun saptanması, değerlendirilmesi ve buna bağlı olarak yapılacak rehberlik ve düzeltme çalışmalarının eksik kalması söz konusu olabilir.

Denetimlerdeki uygulama farklılığı sonucu, hangi denetmenin hangi denetim alanı üzerinde duracağı konusunda öğretmen kafasındaki belirsizlik, onun hazır oluşu üzerinde olumsuz etkiye sahiptir. Olivia ve Pawlas’a göre denetim alanının rol, işlev ve verimliliği hakkındaki belirsizlik, denetime yönelik olumsuz tavırlara neden olmaktadır (Gökalp, 2010). Bu nedenle denetmenlerin, denetimlerinde ortak kültür oluşturmaları, kendilerinden nelerin beklediği konusunda net olabilmeleri, denetledikleri kurum ve kişiler açısından yararlı olacaktır (Şahin, Çek ve Zeytin, 2011). Öğretmenin performansını ölçebilmek için öğretmenden beklenen görev ve sorumlulukların önceden belirlenmesi ve öğretmen tarafından bu ölçütlerin bilinmesi gereklidir (Akşit, 2006). Denetim sürecinde öğretmenler önceden belirlenmiş ölçütlere göre denetleneceği için, hangi konularda denetleneceklerini bilirler. Bu da onların içten güdülenmelerini sağlar. Denetim sürecinde, öğretmenin çalışmalarının belirlenen ölçütlere göre ölçülmesi, ortaya çıkan kusurların tespit edilip düzeltilmesi açısından önemlidir (Başaran, 2000, akt: Gökçe, 2009).

Ayrıca ölçülen alanda yeterli, ölçülmeyen alanda yetersiz olan; ya da ölçülen alanda yetersiz ölçülmeyen alanda yeterli olan öğretmenin yaşayacağı denetim süreci yanıltıcı olacaktır. Her iki durum da öğretmen ve eğitim sistemi için istenmeyen bir durumu ifade etmektedir. Bu araştırma ile ders denetiminde, denetmenler arasındaki uygulama farklılıklarının ve öğretmenin hangi alanlarda değerlendirileceğindeki belirsizliğin öğretmen üzerindeki etkilerine ilişkin öğretmen görüşlerinin saptanması, veriler ışığında denetim uygulamalarına katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ders denetimindeki uygulama farklılıklarının öğretmenler üzerindeki etkilerini tespit etmektir. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır. Öğretmen görüşlerine göre:

1. Ders denetimindeki uygulama farklılıklarının olumlu yönleri nelerdir?
- 2- Ders denetimindeki uygulama farklılıklarının olumsuz yönleri nelerdir?
- 3- Ders denetiminde daha çok hangi alanlar değerlendirilmektedir?
- 4- Ders denetiminde hangi alanlar öncelikli olarak değerlendirilmelidir?
- 5- Denetmenler arasında uygulama birliği var mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Denetmenlerin, ders denetimi sırasındaki uygulama farklılıklarının öğretmenler üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini tespit etmeyi amaçlayan bu çalışmada, nitel araştırma desenlerinden, bütüncül tek durum deseni kullanılmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda, gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmaya çalışıldığı bir araştırma türüdür. Bütüncül tek durum deseni, daha önce çalışılmamış, belirli bir konunun su yüzüne çıkması, daha sonra yapılacak araştırmalara temel oluşturması ve yol göstermesi

açısından önem taşıyan nitel bir araştırma desendir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Ders denetimindeki uygulama farklılıklarına ilişkin daha önce gerçekleştirilmiş bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle araştırmanın konusu ile kullanılan desenin örtüştüğü düşünülmektedir.

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu, 2013–2014 eğitim öğretim yılında Düzce il merkezinde bulunan 6 ilkokul ve bu okullarda görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Okulların seçiminde, Düzce il merkezinde bulunan 56 ilkokuldan (merkez köy okulları hariç) 6 tanesi, olasılık temelli örneklem yöntemlerinden sistematik örneklem yöntemiyle belirlenmiştir. Belirlenen 56 ilkokulun isimleri alfabetik sıraya dizilmiş ve her dokuzuncu okul çalışma alanı olarak alınmıştır. Bu okullarda görev yapan 19 öğretmenle yüz yüze görüşülmüş, araştırmanın konusu, amacı ve yöntemi hakkında bilgi verilmiş, uygulamayı kabul eden 12 öğretmenle belirlenmiş tarih ve saatte, uygun okul ortamlarında yüz yüze görüşme gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırmalarda görüşme yöntemi ile veri toplamada, derinlemesine bilgi elde etmek amacıyla az sayıdaki kişi ile görüşme yapma yolu benimsenmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu nedenle çalışmada, 12 katılımcıdan alınan görüşler yeterli görülmüştür.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmaya başlamadan önce, ders denetimindeki uygulama farklılıklarına ilişkin öğretmen görüşleri alınmış, bu konunun denetim sisteminde nasıl algılandığı anlaşılmasına çalışılmıştır. Öğretmen görüşlerine göre bu konuda farklı görüşlerin olduğu, öğretmenlerin uygulama farklılıklarına ilişkin daha çok eleştirel algılara sahip oldukları tespit edilmiştir.

Veriler, araştırmacı tarafından literatür taraması sonucu ve öğretmenlerle yapılan ön görüşmelerden edinilen düşüncelerin yardımıyla oluşturulan, “standartlaştırılmış açık uçlu görüşme” soruları aracılığıyla toplanmıştır. Standartlaştırılmış açık uçlu görüşmede sorular belirli bir sıraya konular ve katılımcılara aynı sırada sorulur. Bu tür görüşmeden elde edilen verilerin karşılaştırılması ve analizi diğer yöntemlere göre daha kolay olup, görüşmeci yanlılığının ve öznelliğinin en aza indirilmesi söz konusudur (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Görüşme soruları uzman görüşünün alınmasından sonra on birden sekize indirilmiş ve içerik geçerliliği sağlanmıştır. Toplamda sekiz sorudan oluşan görüşme sorularından ilk üçü kişisel bilgilerin tespitine yöneliktir. Kalan iki soru kapalı uçlu soru olup, diğer üç soruda ise katılımcıların yorum ve görüşlerini ifade edebilecekleri açık uçlu sorulardan yararlanılmıştır. Görüşmeler her katılımcı için belirlenmiş ortalama yirmi beş- otuz dakikalık süre içinde, katılımcıların belirlediği bir tarih ve saatte, uygun okul ortamlarında gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların görüşleri, görüşme esnasında araştırmacı tarafından hem yazılı olarak hem de katılımcıların izniyle ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir.

Veriler, nitel araştırma kapsamında değerlendirilen “betimsel analiz” tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Analizler yapılmadan önce, aynı katılımcıya ait veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Daha sonra ses kayıt cihazından ilgili katılımcının konuşması ile kaydedilen yazı tekrar karşılaştırılmıştır. Böyle bir uygulama, katılımcıların görüşlerini yazıya aktarmadaki sapmaları, yanlış anlamaları ve eksik not almaları önlemek amacıyla yapılmıştır. Bu aşamadan sonra, öğretmenlerin her bir soru için verdiği yanıtlar analiz edilmiş, ortak görüşler aynı başlıklar altında toplanmış ve katılımcıların ifadeleri orijinal şekliyle araştırmaya aktarılmıştır. Bu ifadeler aktarılırken katılımcılar Ö1(Öğretmen1,...), Ö2, Ö3’ten Ö12’ye kadar kodlanmıştır. Betimsel analizde, katılımcıların görüşlerini çarpıcı bir şekilde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Amaç, bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

BULGULAR VE YORUM

Katılımcıların tamamı ilkokullarda görev yapmakta olan öğretmenlerden oluşmaktadır. Toplamda on iki öğretmenle görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu öğretmenlerden 7’si erkek, 5’i bayandır. Katılımcıların meslekteki kıdemine ilişkin veriler: Üç öğretmen, 5 yıllık; bir öğretmen, 7 yıllık; iki öğretmen, 10 yıllık; bir öğretmen, 12 yıllık; bir öğretmen, 14 yıllık; iki öğretmen, 15 yıllık; bir öğretmen, 17 yıllık; bir öğretmen, 24 yıllık mesleki kıdeme sahiptir.

Denetim Uygulama Farklılıklarının Olumlu Yanlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Katılımcılara sorulan açık uçlu sorulardan, “ders denetimi sırasındaki uygulama farklılıklarının olumlu yönleri”ne ilişkin, iki başlık altında toplanabilecek görüşler öne çıkmaktadır. Birinci başlık altında, uygulama farklılıklarının öğretmenin monotonlaşmasını önlediği, öğretmenin her yönüyle donanımlı olmasını sağladığı, farklı seçenekler arasından en uygun olanını yapmasını sağladığı, gelişimine katkı sağladığı, her alanda hazır olmasını sağladığı, kişisel gelişim açısından fayda sağladığı yönündedir. Bu yönüyle, denetim sırasındaki uygulama farklılığı ile ilgili olarak katılımcılar, denetimin mesleki gelişimi sağlayıcı rolüne vurgu yapmışlardır. Katılımcıların konu ile ilgili dile getirdikleri görüşler, kendi ifadeleriyle aşağıdadır.

Ö2: “Farklı yönlerden kendimizi değerlendirmemizi sağlıyor. Öğretmenin her yönüyle donanımlı olmasını sağlar. Her teftişte farklı beklentilerin olması, öğretmenin her yönüyle eksikliklerini görmesini ve tamamlamasını sağlar”

Ö3: “Daha farklı durumları kontrol etmemizi sağlıyor”

Ö5: “Farklı seçenekler arasından en uygun olanını yapmama vesile oluyor. Duymadığım ya da eksik olduğum konularda bilgilenmiş oluyorum. Bir de iyi bir denetmene denk geldiyseniz iyi oluyor. Zaman zaman rahatlıyorsunuz”

Ö7: “Her denetçinin farklı yöntem ve teknikleri olduğundan, süreç içersinde monotonlaşmayı engelliyor. Ayrıca olumlu yaklaşım içinde olan bir denetmen gelirse sorun olmuyor, gelişimimize katkı da sağlıyor”

Ö10: “Her denetimde farklı bir nokta ön plana çıkmaktadır. Bu benim için, beni her alanda hazır tutmaya yönelik gibi gelmektedir. Fakat bu durum her zaman lehime sonuçlanmayabiliyor”

Ö11: “Tek bir gözden değil de farklı farklı gözlerden ve farklı açılardan değerlendirilmek kişisel gelişim açısından fayda sağlayabilir. Fakat değerlendirme gerçekten iyi niyetle ve faydalı olabilmek için yapılmalı, sadece eleştirmek için değil”

Ö12: “Rehberliğe gelen denetmenin istediklerini ikinci gelen denetmen tarafından mantıksız ve gereksiz bulunması, bizim bu işi daha iyi uyguladığımızı gösteriyor. Bu da bende rahatlama ve mutluluk hissi uyandırıyor”

İkinci başlık, katılımcıların, ders denetimindeki uygulama farklılıklarının olumlu bir yanının olmadığı yönündeki görüşlerinden oluşmaktadır. Katılımcıların, konu ile ilgili dile getirdikleri görüşler, kendi ifadeleriyle aşağıdadır.

Ö1: “Tutarsızlığın olumlu bir yanının olduğunu düşünmüyorum. Kime göre nasıl davranacağımızı şaşırtıyoruz”

Ö4: “Denetimdeki uygulama farklılıklarından ziyade denetmenlerin tutumları önemli benim için. Katı bir denetim anlayışı olduktan sonra öyle ya da böyle olmuş ne fark eder ki? Denetimi olumlu kılan denetmenin tutumlarıdır. Uygulama farklılığı olmuş ya da olmamış benim için olumlu ve olumsuz bir anlam ifade etmiyor”

Ö6- Ö8- Ö9 : “Denetim uygulama farklılıklarının benim için olumlu hiçbir yanı yoktur- hiçbir olumlu yanına rastlamadım”

Katılımcılardan bir kısmının ders denetimindeki uygulama farklılığından ziyade, denetimin uygulanma biçimi üzerinde durdukları görülmüştür. Bu katılımcılara göre ders denetimdeki uygulama farklılığı değil, denetmenin uygulama biçimleri önemlidir. Denetim sırasındaki uygulama farklılıklarına ilişkin olumlu görüşlerin yanında aynı katılımcılardan denetim uygulama farklılığı için olumsuz görüş bildirenler de olmuştur. Genel olarak bakıldığında, katılımcıların denetim uygulama farklılığının kişisel ve mesleki gelişimi sağladığı yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir.

Denetim Uygulama Farklılıklarının Olumsuz Yanlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Denetim sırasındaki uygulama farklılıklarının olumsuz yanlarına ilişkin öğretmen görüşleri dört başlık altında toplanmıştır. Ders denetimdeki uygulama farklılıklarına ilişkin birinci başlıkta öne çıkan görüşler, denetimin, denetmenlerin keyfi davranışları ve kişisel özelliklerine dayalı bir uygulama olduğu yönündedir. Bunun sonucu öğretmenler, kişiye özel davranış geliştirme, öncelikleri belirlemede sıkıntı yaşama ve kafa karışıklığı yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Ö2: “Neye göre ve kime göre başarılıyız ya da değiliz bunu bilemiyorum. Her gelen farklı bir şey istediği için kafam karışıyor, ne yapacağımı bilemiyorum.”

Ö3: “Denetimdeki bu farklılıklar denetmenlerin kişisel özelliklerinden kaynaklanıyor, her defasında farklı denetmenle karşılaştığımız için öncelikleri belirlemede sıkıntı yaşıyorum”

Ö5: “Uygulama farklılıklarının kaynağı denetmenlerin keyfi davranışlarıdır ve buna otoriter tutumları da eklenince denetim bir kâbusa dönüşüyor. Ben de kişiye özel davranış geliştirmek zorunda kalıyorum”

Ders denetimindeki uygulama farklılıklarına ilişkin ikinci başlıkta öne çıkan görüşler, öğretmenlerin, değerlendirme kriterlerinin tutarsızlığından kaynaklanan tereddüt sonucu, kendi bildikleri doğruları uyguladıkları yönündedir. Öğretmenler denetmene özel davranış geliştirme konusunda tükendiklerinde, kendi bildikleri doğruları uygulamaktadırlar. Bu bir yönüyle denetime olan inanç noktasında tükenmişliğe kapı aralamaktadır.

Ö4: “Aynı konudaki farklı uygulamalar bizi tereddüde düşürmekte, biz de işimizi mesleki tecrübemize dayanarak bildiğimiz gibi yapmaktayız”

Ö6: “Rehberliğe gelen denetçi sınıf defterine kazanımları yazacaksın diyor, ikinci dönem denetime farklı bir denetçi geliyor. O da, “ bunu neden böyle yazdın?” diyor. Yani denetçilerin dayandığı kriterler tutarsız. Hatta bir denetimimde, denetçi, birinci dönem rehberliğe geldiğinde dediklerini unutmuş olmalı ki, ikinci dönem geldiğinde neden böyle bir uygulama yaptığımı sordu. Kendisinin talimatı olduğunu söylediğimde, bin dereden su getirdi, konuyu değiştirip kapattı. Mesleğimin ilk yıllarındakinin aksine, artık bir şey yapıyorsam, bir şeye dayanarak yapıyorum. Dolayısıyla, gelen denetmene söyleyecek gerekçem oluyor. Denetmenin söyledikleri makulse onları kazanmış oluyorum, yok, değilse doğru bildiklerimi yapıyorum.”

Ö8: “Denetimdeki farklılık, kendi bildiklerimin doğruluğu noktasında belli bir kanaatimin oluşmasına ve belli bir süre sonra denetimin oluşturduğu baskıdan kurtulmama neden olmuştur”

Ö7: “Öğretmenin, denetmene göre evrak hazırlamasına neden oluyor. Örneğin A denetmenini herkes tanıyor. Ders denetiminde öğretmeni sıklmaz, evrak sormaz, dersi dinler ve gider bir tarzı var. Eğer rehberliğe o gelmişse, ikinci dönem denetime gelme ihtimali çok yüksek olduğu için çok gereksiz, işlevsiz evrakları hazırlamıyorum bile. Çünkü bakmayacak. Fakat bazen ince eleyip sık dokuyan denetmenlerle karşılaşıyorum. Aslında eğitim öğretimde hiçbir işimize yaramayan bir sürü detaya dikkat ediyorlar. Sınıfın cafcasına dikkat ediyorlar, hâlbuki sınıf köşeleri çok cafcıflı olduğu halde akademik başarının düşük olduğu bir sürü sınıf var. Bu sadece benim okulunda böyle değil tabi. Yani iyi bir tablo olmuyor. Gün geliyor yoruluyorsunuz artık, olması gerekenin olduğuna inandığımızda sorun kalmıyor kafanızda”

Ders denetimindeki uygulama farklılıklarına ilişkin üçüncü başlıkta öne çıkan görüşler, izlenen eğitim politikalarındaki istikrarsızlığın ve sisteme oturtulmadan yapılan sürekli değişikliklerin denetime olan inancı sarstığı yönündedir. Politikalarındaki istikrarsızlığın denetmenlerin uygulamalarını etkilediği, her yeni uygulamada aynı konuda farklı taleplerin dile getirilmesine neden olduğu vurgulanmaktadır.

Ö9: “Eğitim sisteminde yapılan köklü değişikliklerin dönemin bakanına endeksli olmasının büyük önem arz etmesi denetimdeki öncelikleri değiştiriyor. Bir bakan bir uygulama getiriyor. Bir bakmışsın bir sonraki bakan onu kaldırmış, başka bir uygulama koymuş. Bu

sefer, denetmen ağırlıklı olarak o konunun üzerinde duruyor. Örneğin, dönemin bakanı proje ve performansı müfredata koymuşsa denetimin en önemli gözdesi bu konu oluyor. Bir dönem yardımcı kitap avcılığı yapılıyor, bir sonraki dönem kimse bu konuyla ilgilenmiyor. Yani politikalarındaki tutarsızlık ya da sık sık değişmeler uygulamalarda farklılığa sebep oluyor. Belki denetmen de ne yapacağını şaşırıyordur. Biz de ne yapacağımızı şaşırıyoruz. Denetime olan inancımız kayboluyor”

Ö10: “Uygulamaları sisteme oturtmadan sürekli değiştirmek, öğretmen açısından iyi olmuyor. Alt yapının düzeltilmeden bir şeylerin değişmesi ve hemen uygulamaya konması eğitime olumsuz yansıyor”

Ders denetimindeki uygulama farklılıklarına ilişkin dördüncü başlıkta öne çıkan görüşler, kafa karışıklığı, özgüvenin ve motivasyonun olumsuz etkilenmesi, kaygı, performansın olumsuz etkilenmesi, kararsızlık, tedirginlik, öğretmenin kendisine olan saygının azalması, denetmene olan güven ve saygının yitirilmesi şeklinde özetlenebilir. Aşağıda katılımcıların konu ile ilgili görüşleri aktarılmıştır.

Ö1: “Her sene başında göreve yeni başlamış bir stajyer öğretmenin acemiliğini yaşamama neden oluyor. Her denetmenin farklı bir değerlendirmede bulunması, farklı yorum yapması kafa karışıklığına neden oluyor”

Ö11: “Yaptığınız doğru şeyleri bile tereddüde düşerek yapıyorsunuz, özgüveniniz ve motivasyonunuz olumsuz etkileniyor. Ne gibi sürprizlerle karşılaşacağımızı bilmediğimiz için kaygılanıyoruz. Bu kaygı da performansımızı olumsuz etkilemektedir”

Ö12: “Denetim uygulama farklılıkları, öğretmenleri kararsızlığa ve tedirginliğe itmektir. Sürekli bir şeyleri eksik yapmış olabileceği hissi ya da acaba nereden açık vereceğim gibi vesveseler öğretmenin özgüveninin ve kendisine olan saygısının zedelenmesine neden olabilmektedir. Subjektif değerlendirmeler, müfettişe olan güvenin ve saygının yitirilmesine yol açmaktadır”

Genel olarak bakıldığında ders denetimindeki uygulama farklılıklarına ilişkin olumsuz görüşlerin olumlu görüşlere göre daha fazla olduğu görülmektedir. Bu durum, aynı zamanda denetime olan olumsuz algının etkisiyle ortaya çıkmış olabilir. Ön görüşmelerde katılımcıların bu görüşü destekleyecek ifadelerine rastlanmıştır.

Yapılan son ders denetiminde, denetmenlerin daha çok hangi alanlar üzerinde değerlendirme yaptıklarını belirlemek amacıyla sorulan soruya ilişkin yanıtlar Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Son ders denetiminde denetmenlerin hangi alanları değerlendirdikleri

Denetmen Son ders denetimde denetmen	(f)
Denetim süresince hiçbir şey yapmadı, sadece dersi dinledi ve çıktı	1
Yıllık, ünite, günlük ve diğer öğretim plânlarıyla ilgilendi	9
Sosyal kulüp çalışmaları dosyasıyla ilgilendi	7
Veli toplantı tutanaklarıyla ilgilendi	5
Zümre- şube öğretmenler kurulu toplantı tutanaklarıyla ilgilendi	8
Sınıf defterini inceledi	5
Öğrencilere, derslerle ilgili sorular sordu	4

Katılımcıların birden fazla seçeneği tercih etmelerinden dolayı frekans dağılımı toplamda on ikiyi geçmiştir. Denetmenlerin hangi alanları değerlendirdiğini ölçmek için sorulan bu soruya 9 katılımcı, yıllık, ünite, günlük ve diğer öğretim plânları; 8 katılımcı, zümre- şube öğretmenler kurulu toplantı tutanakları; 7 katılımcı sosyal kulüp çalışmaları dosyası; 5’er katılımcı veli toplantı tutanaklarını ve sınıf defteri; 4 katılımcı öğrencilere derslerle ilgili sorular sorulması şıklarını tercih etmişlerdir. Bir katılımcı

denetmenin denetim süresince hiçbir şey yapmadığı, sadece dersi dinleyip çıktığı yönünde görüş bildirmiştir.

Tablo 2: Etkili bir ders denetiminde hangi alanlarımız değerlendirilmelidir?

Etkili bir ders denetiminde:	(f)
Sınıf yönetimi, Sınıfa hâkimiyet	2
Mesleki bilgi, Mesleki yeterlilik, Alan bilgisi, Konuya hâkimiyet	4
Çocukla iletişim	2
Öğrenci yeterlikleri(ürünleri, sorulara yanıt verebilme, davranışlar, derse katılım)	2
Sınıfın fiziksel ortamı(tertip düzen)	1
Evrak işleri(sınıf defteri, planlar, toplantı tutanakları)	1

“Sizce etkili bir ders denetiminde hangi alanlarımız değerlendirilmelidir?” sorusuna katılımcıların verdiği yanıtlar tablo 2’de gösterilmiştir. Bu soru açık uçlu olup katılımcılardan en çok üç madde yazmaları istenmiştir. Katılımcıların üçte biri, öğretmenin mesleki yeterliliğine, mesleki bilgisine, konuya hâkimiyetine ve dersteki performansına göre değerlendirilmesi gerektiği şeklinde görüş bildirmişlerdir. Sınıf yönetimine göre değerlendirilmeli, çocukla iletişim şekli ve yeterliliğine göre değerlendirilmeli, öğrenci yeterliklerine (ürünleri, sorulara yanıt verebilme, davranışlar, derse katılım) göre değerlendirilmeli şeklinde görüş bildiren ikişer katılımcı bulunmaktadır. Sınıfın fiziksel ortamına (tertip düzen), evrak işlerine (sınıf defteri, planlar, toplantı tutanakları) ilişkin alanlarımız değerlendirilmeli şeklinde görüş bildiren birer katılımcı bulunmaktadır. Bu yanıtlardan hareketle, denetmenlerin farklı alanları denetlemesinden ve aynı alan bazında bile farklı uygulamaları talep etmesinden rahatsızlık duyan katılımcıların, hangi alanların öncelikli değerlendirilmesi konusunda bir fikir birliği içinde olmadıkları görülmektedir.

Katılımcıların, “Şimdiye kadar geçirdiğiniz ders denetimlerinde, denetmenler arasında ne ölçüde uygulama birliği vardır?” sorusuna ilişkin: 3 katılımcı uygulama birliğinin hiç olmadığına; 7 katılımcı az düzeyde olduğuna; 2 katılımcı ise orta düzeyde olduğuna ilişkin görüş bildirmişlerdir. Sonuç olarak, katılımcıların büyük çoğunluğu denetmenler arasında uygulama birliğinin düşük düzeyde olduğu yönünde görüş bildirmiştir.

SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Ders denetimindeki uygulama farklılıklarının öğretmenler üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada, öğretmen görüşleri olumlu görüşler ve olumsuz görüşler olmak üzere iki ana başlık altında toplanmıştır. Olumlu görüşlere göre, uygulama farklılıklarının öğretmenin monotonlaşmasını önlediği, öğretmenin her yönüyle donanımlı olmasını sağladığı, farklı seçenekler arasından en uygun olanını yapmayı sağladığı, gelişime katkı sağladığı, her alanda hazır olmayı sağladığı, kişisel gelişim açısından fayda sağladığı yönündedir. Bu yönüyle denetim uygulama farklılığı ile ilgili olarak katılımcılar denetimin mesleki gelişimi sağlayıcı rolüne vurgu yapmışlardır. Ders denetimindeki uygulama farklılıklarının olumsuz yanlarına ilişkin öğretmen görüşleri dört başlık altında toplanmıştır. Denetim uygulama farklılıklarına ilişkin birinci başlık, “keyfilik ve kişisellik” olarak tespit edilmiştir. Bu başlık altında öne çıkan düşünce: Denetmenlerin keyfi davranışları ve kişisel özelliklerine dayalı bir uygulama yaptıkları yönündedir. Bunun sonucu öğretmenler, kişiye özel davranış geliştirme, öncelikleri belirlemede sıkıntı yaşama ve kafa karışıklığı yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Ders denetimindeki uygulama farklılıklarına ilişkin ikinci başlık, “ikilem sonucu kendi bildiğini okuma- uygulama” olarak tespit edilmiştir. Bu başlık altında öne çıkan düşünce: Öğretmenlerin, değerlendirme kriterlerinin tutarsızlığından kaynaklanan tereddüt sonucu, kendi bildikleri doğruları uyguladıkları yönündedir. Öğretmenler denetmene özel davranış geliştirme konusunda tükendiklerinde kendi bildikleri doğruları uygulamaktadırlar. Bu, bir yönüyle denetime olan inanç noktasında tükenmişliğe kapı aralamaktadır. Ders denetimindeki uygulama farklılıklarına ilişkin üçüncü başlık, “istikrarsız denetim politikaları” olarak tespit edilmiştir. Bu başlık altında öne çıkan düşünce: İzlenen eğitim politikalarındaki istikrarsızlığın ve sisteme oturtulmadan yapılan sürekli değişikliklerin denetime

olan inancı sarstığı yönündedir. Politikalarındaki istikrarsızlığın denetmenlerin uygulamalarını etkilediği, her yeni uygulamada aynı konuda farklı taleplerin dile getirilmesine neden olduğu vurgulanmaktadır.

Ders denetimindeki uygulama farklılıklarına ilişkin dördüncü başlık, “duyuşsal olumsuzlukların kaynağı” olarak tespit edilmiştir. Bu başlık altında öne çıkan düşünce ve kavramlar: Kafa karışıklığı, özgüvenin ve motivasyonun olumsuz etkilenmesi, kaygı, performansın olumsuz etkilenmesi, kararsızlık, tedirginlik, öğretmenin kendisine olan saygının azalması, denetmene olan güven ve saygının yitirilmesi şeklinde özetlenebilir. Ders denetimindeki uygulama farklılıklarına ilişkin bu algılar aynı zamanda genel olarak denetime karşı duyulan olumsuz algularla paralellik göstermektedir. Araştırmanın sonuçlarına paralel verilere Akşit (2006)’in çalışmasında da rastlamak mümkündür. Çalışmada değerlendirme ölçütlerinin her müfettişçe farklı değerlendirilebileceğine öğretmenlerin % 59’u tamamen katılmakta, % 24’ü ise büyük oranda katılmaktadır. Yani öğretmenlerin % 82’si ölçütlerin göreceli olduğunu düşünmektedir. Araştırmada dikkati çeken en önemli nokta, değerlendirme ölçütlerinin her müfettişçe farklı değerlendirilebileceği fakat asıl sorunun, değerlendirme ölçütlerinin herkese eşit ve tutarlı bir şekilde uygulanmadığı yönündeki görüştür. Araştırmada, öğretmenler tarafından değerlendirme ölçütlerinin açık, adil, mantıklı ve öğretmenleri tam olarak ölçme konusunda yeterli olmadığı da (% 88) belirtilmiştir. Bu sonuçlara göre sorun, değerlendirme ölçütlerinin her müfettişçe farklı olması değil, değerlendirme ölçütlerinin herkese eşit ve tutarlı bir şekilde uygulanmamasıdır.

Son ders denetiminde denetmenlerin hangi alanları değerlendirdiklerine ilişkin sorulan soruya katılımcıların büyük çoğunluğu, yıllık, ünite, günlük ve diğer öğretim plânlarıyla; zümre- şube öğretmenler kurulu toplantı tutanaklarıyla; sosyal kulüp çalışmaları dosyasıyla ilgilendi derken, bir katılımcı “denetim süresince hiçbir şey yapmadı, sadece dersi dinledi ve çıktı” yanıtını vermiştir. Bu sonuçlar, denetmenlerin daha çok evraklarla ilgilendiği yönündeki görüşü güçlendirmektedir. Oysa denetmenin, ders denetimini “Öğretmen Değerlendirme Formu”nda belirtilen alanlara göre yapması gerekmektedir. Bu formda evrak incelemesi ve dersin gözlemine ilişkin değerlendirme alanları bulunmaktadır (MEB, 2011).

“Etkili bir ders denetiminde hangi alanlarınız değerlendirilmelidir” şeklindeki soruya ilişkin katılımcıların büyük çoğunluğu, “mesleki bilgi, mesleki yeterlilik, alan bilgisi, konuya hâkimiyet ve derste ki performansım” şeklinde yanıt vermiştir. Bu görüşlerden yola çıkarak, aslında öğretmenlerin kendilerine güvendikleri, yeterliklerine inandıkları söylenebilir. Ders denetimindeki uygulama farklılıklarına ilişkin olumsuz etkiler de ortadan kaldırıldığında öğretmenin daha etkili ve verimli olabileceği söylenebilir. Öğretmenlerin denetimden duydukları en büyük rahatsızlıklardan biri de denetmenlerin sınıfın fiziksel ortamıyla ve evrak işleriyle ilgilenmesidir. O yüzden katılımcılar etkili bir ders denetiminde hangi alanlarınız değerlendirilmelidir şeklindeki bu soruya, en az katılım düzeyiyle bu alanların değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Ders denetimindeki uygulama farklılıklarının denetmenler açısından bakıldığında haklı gerekçeleri de olabilir, örneğin denetmenlerin görev çeşitliliğinin fazla olması, görevlerinden her birinin gerçekleşme düzeyini olumsuz etkileyebilir. Bunun için görev karmaşasının azaltılması, iş yüklerinin hafifletilmesi, denetlemekle yükümlü oldukları kurum ve birey sayısının azaltılması (Sabancı, 2007) uygulama alanlarına yeterince zaman ayırmasını sağlayabilecektir.

Araştırma sonucu elde edilen bulguların ışığında, ders denetimindeki uygulama farklılıklarının hem olumlu hem de olumsuz yanlarının olduğu, olumsuz yanlarına ilişkin algıların daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu tespitler ışığında, denetimde insan ilişkilerinden ve demokratik denetim anlayışından ödün vermeden, uygulama farklılıklarının ortadan kaldırılması amacıyla, Milli Eğitim Bakanlığının konuya ilişkin yeni düzenlemeler yapması beklenebilir. Bu düzenleme, öncelikle denetmenlerin görev ve yetkilerinin düzenlenmesi ve yeniden tanımlanması şeklinde olabilir. Denetmenler hizmetiçi eğitim kurslarından geçirilerek, uygulama birliğinin eğitim öğretimin amaçlarına ulaşmada, sürecin değerlendirilmesini daha sağlıklı ve etkili kılacağı konusu vurgulanabilir. Bakanlığın, denetim ve denetmen konulu yapılan araştırmalardan yararlanması bile tek başına sistemdeki sorunların tespiti ve çözümüne ilişkin yeterli bilgi sağlayacaktır.

Konu ile ilgili daha kapsamlı nicel bir araştırma gerçekleştirmek mümkündür. Bununla birlikte bu tür yapılan nitel araştırma verileri yapılacak araştırmalara ışık tutması açısından önemlidir. Ölçek geliştirme aşamasında nitel araştırma verilerinin önemli katkıları olabilir. Konu ile ilgili denetmenlerin de düşünceleri alınabilir. Bu şekilde sorunların kaynağına ilişkin denetmenlerden de bilgiler elde edilebilecek, çözüm önerileri daha etkili olabilecektir.

KAYNAKLAR

- Akşit, F. (2006). Performans Değerlendirmeye İlişkin Öğretmen Görüşleri (Bigadiç İlköğretim Öğretmenleri Örneği), *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 76–101.
- Aydın, M. (2000). *Çağdaş eğitim denetimi*. (4. Baskı). Ankara. Hatiboğlu Yayınevi.
- Başar, H. (2000). *Eğitim denetçisi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Ehren, M.C. M. Visscher, A.J. (2006). Towards a Theory on The Impact of School Inspections, *British Journal of Educational Studies*, ISSN 0007-1005 DOI number: 10.1111/j.1467-8527.2006.00333.x, 54 (1) , pp 51–72.
- Eya, P. E. and Chukwu, L. C. (2012). Effective Supervision of Instruction in Nigerian Secondary Schools: Issues in Quality Assurance, *Journal of Qualitative Education*, 8 (1).
- Gökbalp, S. (2010). *İlköğretim Müfettişlerinin Öğretmen Teftişlerindeki Denetim Görevlerini Yerine Getirme Derecelerine İlişkin İlköğretim okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Algılarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Gürsel, M. & Ünal, A. (2006). *İlköğretim Denetçilerinin Öğrenen Organizasyon Yaklaşımı Açısından Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- MEB (2011). T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı, *Öğretmen Denetim Rehberi*, Ankara.
- Munemo, E. and Tom, T. (2013). The Effectiveness of Supervision of Specialist Teachers in Special Schools and Resource Units in Mashonaland East and Harare Provinces (Zimbabwe), *Greener Journal of Educational Research*, ISSN: 2276–7789, Vol. 3 (3), pp. 94–107.
- Obiweluozor, N., Momoh, U. And Ogbonnaya, N. O. (2013). Supervision and Inspection for Effective Primary Education in Nigeria: *Strategies for Improvement*, (*Academic Research International*), ISSN- L: 2223- 9553, ISSN: 2223- 9944, 4 (4), pp. 586- 594.
- Sabancı, A. ve Şahin, A. (2007). Denetmenlerin, Öğretmenlik Yeterlik Alanları Açısından Devlet İlköğretim Okulu Sınıf Öğretmenlerine Rehberlik Görevlerini Gerçekleştirme Düzeyleri, *Eğitim ve Bilim*, 32 (145). s. 85- 95.
- Şahin, S. (2005). İlköğretim Okullarında Uygulanan Öğretmen Teftiş Formlarının Yeterliliğinin Değerlendirilmesi (Gaziantep İli Şahinbey İlçesi Örneği), *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15 (1), s. 113–124.
- Şahin, S., Çek, F. ve Zeytin, N. (2011). Eğitim Müfettişlerinin Mesleki Memnuniyet ve Memnuniyetsizlikleri, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 17 (2), s. 221–246.
- Taymaz, H. (1997). *Eğitim Sisteminde Teftiş*. (4. Baskı). Ankara: Takav Matbaası.
- Telci, A. M. (2011). *Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Sistemi İle Türk Eğitim Sisteminde Denetim Alt Sistemlerinin Karşılaştırılması*, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Toker Gökçe, A. (2009). Bilimsel Yönetim Anlayışında Denetim, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (18), s.74–89.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H.(2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Winch, C. (2001). Towards a Non- Punitive School Inspection Regime, *Journal of Philosophy of Education*, 35 (4), pp. 683- 693.